

3 Uusimaa

Taulukko 2. Avainluvut Uusimaa.

Avainlukujen aihe	Tuoreimman tiedon ajankohta	Tuorein tieto	Vuosi sitten	Viisi vuotta sitten	Muutos vuodessa	Muutos viidessä vuodessa
Väkiluku	2021	1 714 741	1 702 678	1 638 293	0,7 %	4,7 %
Työttömät työnhakijat laskentapäivänä	elokuu 2022	82 373	102 729	83 517	-19,8 %	-1,4 %
Alle 25-v. työttömät työnhakijat	elokuu 2022	7 241	10 349	8 139	-30,0 %	-11,0 %
Pitkäaikaistyöttömät	elokuu 2022	36 220	45 418	32 625	-20,3 %	11,0 %
Työttömien työnhakijoiden %-osuus työvoimasta	elokuu 2022	9,3 %	11,7 %	9,9 %	-2,4 %-yks.	-0,6 %-yks.
Uudet avoimet työpaikat kuukauden aikana	elokuu 2022	34 583	30 934	19 379	11,8 %	78,5 %

Yleiskuva alueiden tilanteesta ja näkymistä

Uusimaa on pääkaupunkiseutuna sekä yritys-elämän että valtionhallinnon keskittymänä aluetaloudellisesti hyvässä asemassa. Uudenmaan alue muodostaa 39 % Suomen bruttokansantuotteesta ja Uudellamaalla on Suomen korkein koulutustaso. Alkuvuonna 2020 alkanut koronaviruksen iski erityisen kovaa Uudellemaalle sen palveluvaltaisen elinkeinorakenteen takia. Toisaalta Uusimaa on nyt kriisin laantuessa palannut nopeasti muuta maata paremmalle tasolle. Lomautettujen määrä on laskenut pandemiaa edeltävälle tasolle ja työttömyys on laskussa. Helmikuussa 2022 alkanut Venäjän hyökkäyssota on uusi Uudenmaan aluetta koskeva kriisi, jonka seuraukset näkyvät muun muassa energian hintojen nousuna ja investointihalukkuuden laskuna.

Uudenmaan alue koostuu 26 hyvin erilaisessa tilanteessa olevasta kunnasta. Tilastokeskuksen tilastojen mukaan Uudenmaan väkiluku oli heinäkuussa 2022 1,7 miljoonaa, joista

660 000 asuu Helsingissä, 300 000 Espoossa ja 240 000 Vantaalla. Uudenmaan väestöluvultaan pienimmät kunnat ovat Lapinjärvi (2 500), Myrskylä (1 800) ja Pukkila (1 800 asukasta). Uudenmaan väestöennuste vuodelle 2040 on 1,9 miljoonaa asukasta. Väestökasvun arvioidaan kohdistuvan erityisesti pääkaupunkiseudulle sekä Järvenpäähän, Sipooseen ja Nurmijärvelle. Väestömäärän ennustetaan laskevan eniten Lohjalla, Raaseporissa ja Hangossa. Uudenmaan väestörakenne on muuta maata nuorempaa, eli alle 40-vuotiaita työikäisiä on Uudellamaalla erityisen paljon. Osa kunnista on kaksikielisiä.

Uudenmaan seuduilla näkyy erikoistuminen eri toimialoille. Pääkaupunkiseutu on erikoistunut vahvasti palvelualoille, mutta alue on myös valtakunnallinen julkisen vallan keskitelmä. Pääkaupunkiseudulla elektroniikka- ja sähköteollisuus on seudun ainoa teollinen erikoistumisala. KUUMA-alueella logistiikka on vahvassa asemassa, minkä lisäksi siellä on runsaasti rakennusalan työpaikkoja. Rakennusala on suuressa asemassa myös Itä- ja Länsi-Uudellamaalla. Länsi-Uudenmaan alue on erikoistunut teollisuudessa metalli- ja öljytuotteiden jalostukseen ja valmistukseen. Itä-Uudellamaalla on vahvaa osaamista öljytuotteissa sekä kemiallisten tuotteiden valmistuksessa Kilpilahden alueella. Eri seutujen erikoistumisalat tekevät Uudestamaasta kilpailukykyisen ja houkuttelevan alueen yrityksille.

Uusimaa on Euroopan unionin alueella 10. kilpailukykyisin ja toiseksi innovatiivisin alue, minkä lisäksi Euroopan alueiden komitea on myöntänyt Uudellemaalle Euroopan yrittäjyysalue 2022 tunnustuksen. Uusimaa on liikenneyhteyksiltään hyvin saavutettavissa teitä ja raiteita pitkin, vesiteitse ja lentäen. Uudenmaan alueiden välillä on kuitenkin eroja, ja maakunnan syrjäseuduilla heikot julkiset liikenneyhteydet vaikeuttavat kyseisten alueiden saavutettavuutta ja houkuttelevuutta. Pääkaupunkiseudulla liikenneyhteydet Helsingin keskustaan ovat usein hyvät, mutta kaupunkien sisäinen ja välinen poikittainen julkinen liikenne on haastavaa. Tammikuussa 2024 toimintansa aloittavan pikaraitiotie Raidejokerin on tarkoitus tuoda helpotusta pääkaupunkiseudun poikittaiseen liikenteeseen.

Uudellamaalla heinäkuussa 2022 kolme suosituinta ulkomaalaisten matkustajien lähtömaata olivat Saksa, Yhdysvallat ja Ruotsi. Ulkomaalaisia yöpyi Uudellamaalla heinäkuussa yhteensä 265 000 henkilöä, ja heidän majoittumisensa hotelleissa ja muissa rekisteröidyissä majoituspaikoissa kasvoivat 240 prosenttia vuoden takaiseen nähden. Saapuvia laivamatkustajia oli heinäkuussa 679 000, kun ennen pandemiaa heinäkuussa 2019 luku oli 909 000 matkustajaa. Ulkomaalaisten matkailulla on tärkeä merkitys pääkaupunkiseudun matkailuelinkeinolle ja alan elpymiselle pandemian jälkeen. Venäjän hyökkäyssota ja venäläisten matkailijoiden väheneminen on uusi isku matkailualalle. Helsinki-Vantaan lentokentän matkustajamäärät ovat palaamassa hiljalleen pandemiaa edeltävälle tasolle. Kun vuonna 2021 matkustajamäärät olivat yhteensä noin 4,2 miljoonaa henkilöä (lähtevät, saapuvat ja vaihtavat matkustajat yhteensä), oli vuoden 2022 heinäkuuhun mennessä luku jo 6,8 miljoonaa matkustajaa. Pandemiaa edeltävänä vuonna 2019 matkustajaluvut olivat yhteensä 21,8 miljoonaa. Venäjän ylilentokielto vaikuttaa merkittävästi Helsinki-Vantaan

matkustajamääriin, sillä useat Aasian lennot ovat käyttäneet Helsinki-Vantaan lentokenttää välilaskuun. Lentokentän lähellä sijaitsevan Aviapoliksen alueella on runsaasti kansainvälisiä yrityksiä, joiden toimintaan ylilentokielto vaikuttaa kielteisesti. Pandemian pahin vaihe lienee takanapäin, mutta Suomen maantieteellinen sijainti lähellä Venäjää on matkustajaliikenteen palautumisen hidasteena.

Uudenmaan saavutettavuus ulkomailta on muuttunut ja tulevaisuuden näkymiä on vaikea arvioida. Tällä hetkellä on nähtävissä, että Venäjän hyökkäyssodan myötä koko Suomen saavutettavuus on heikentynyt merkittävästi. Tällä hetkellä suorat yhteydet Aasian markkinoille ovat katki, mikä on nostanut kustannuksia eri toimialoilla. Toisaalta siinä missä sata-massa matkustajamäärät ovat pienentyneet, rahdin määrä on kasvanut. Helsingin sata-massa rahdin määrä oli tammi-heinäkuussa yli 8 % suurempaa kuin edellisellä vuonna. Hangon ja Inkoon satamat ovat myös tehneet hyvää tulosta. Sekä pandemian että Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama kuljetuskustannusten nousu vaikuttaa logistiikkakustannuksiin ja on vaikea arvioida, mihin tilanne kehittyy kevääseen mennessä. Saavutettavuuden ongelmat ovat suoraan yhteydessä Suomen kilpailukykyyn, jossa Suomen sijainti on ennen ollut valttikorttina.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan vaikutukset huomioiden

Elinkeinoelämän tilannetta kuvaa tällä hetkellä epävarmuus. Helsingin seudulla tuotannon kasvu on hiipunut ja nousua edellisvuoteen oli alle puoli prosenttia, mikä oli heikompaa kuin koko maassa. Tuotannon kustannukset ovat olleet voimakkaassa nousussa, mikä on heikentänyt tuotannon reaalisen arvon kehitystä. Pandemian aikana vähittäiskauppa kasvoi ja sen liikevaihto kasvaa yhä inflaation myötä, mutta inflaatiosta puhdistettuna vähittäiskaupan liikevaihto laskee. Helsingin seudulla rakentamisen sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihdossa on pudotuksen jälkeen vähitellen päästy pandemiaa edeltävälle tasolle. Lisäksi henkilöstömäärän kehitys on näyttänyt huolestuttavalta etenkin majoitus- ja ravitsemistoimessa, jossa pandemiaa edeltävälle tasolle ei ole päästy. Ostovoima on heikentymässä ja korkojen nousu tulee näkymään kuluttajapalveluissa, mutta ei todennäköisesti yhtä suuresti kuin pandemia. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan Uudenmaan alueen suhdanneodotukset ovat matalia. Kannattavuusodotukset ja investoinnit ovat laskeneet ja ensi kevään näkymät ovat vielä sumuiset.

Pk-yritysbarometrissä on selvitetty suomalaisten pienten ja keskisuurten yritysten mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Syyskuussa 2022 julkaistu Pk-yritysbarometri tehtiin nyt ensimmäistä kertaa Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen. Siinä missä vuoden ensimmäisen Pk-yritysbarometrin odotukset olivat odottavat ja toiveikkaat, olivat yritysten odotukset kääntyneet tai heikentyneet syksyn 2022 barometrissa. Uudenmaan alueen vastaajayrityksistä 63 % päätoimiala

oli palvelut, 15 % kauppa, 12 % rakentaminen ja 10 % teollisuus. Uudenmaan vastaukset heijastavat siis isolta osalta palvelualojen vastauksia. Uudenmaan alueen yrittäjien suhdannenäkymät olivat koko maan sekä myös Uuttamaata ympäröivien alueiden keskiarvoa heikkommat. Suhdannenäkymistä johdettu saldoluku kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta. Uudellamaalla saldoluku oli -8, ja koko maassa se oli -5. Saldoluvut vaihtelivat runsaasti myös Uudenmaan sisällä: Espoo/Kauniaisissa saldoluku oli 7, kun taas Helsingin yrittäjillä suhdannenäkymä oli -1. Vantaalla luku oli 0. Uudenmaan alueen pk-yrittäjien vastauksista heijastuu epävarmuus, minkä Venäjän hyökkäyssota on aiheuttanut.

Energian hinnan nousu on herättänyt huolta, mutta hintojen nousun vaikutukset vaihtelevat Uudenmaankin sisällä. Energian hinnan nousu ei pääkaupunkiseudun palvelualojen yrityksissä tunnu yhtä suuresti kuin esimerkiksi teollisuudessa. Erot energian hinnoissa pääkaupunkiseudun sisälläkin voivat olla suuria. Helsingissä joudutaan talvella varautumaan suurempiin kaukolämmön hinnan korotuksiin kuin Vantaalla. Vantaan Energia on panostanut voimakkaasti kotimaisen polttoaineen hyödyntämiseen Martinlaakson biovoimalaitoksessa ja Långmossebergenin jätevoimalassa, mikä näkyy hinnoissa eduksi vantaalaisille kuluttaja-asiakkaille. Energian hinnan nousu on huolestuttava tekijä Uudenmaan taloudelle. Yritykset pohtivat, miten paljon kasvaneista materiaali- ja energiamaksuista on mahdollista siirtää kuluttajan maksettavaksi. Sähkön hinnan nousu ei ole vielä näkynyt lomautusuhkana, mutta ennakoitu energian hinnan nousu huolettaa. Energian hintojen nousuun liittyy myös huoltovarmuus eli sen takaaminen, että Suomessa riittää sähköä. On mahdollista, että Suomessa joudutaan tulevana talvena säännöstelemään sähkön käyttöä. Joulukuussa 2022 Olkiluoto 3 -ydinvoimahankkeen on tarkoitus aloittaa säännöllinen sähköntuotanto, mikä helpottaisi Suomen huoltovarmuutta ja laskisi sähkön hintaa. Sähkön lisäksi maakaasun hinta ja riittävyys aiheuttavat myös epävarmuutta ja jotkin yritykset ovat joutuneet jo keskeyttämään toimintansa toistaiseksi. Inkooseen ollaan joulukuussa 2022 sijoittamassa LNG-terminaalilaiva, joka tulisi tukemaan Suomen kaasuntuontia. Laivassa on nesteytettyä maakaasua, jota syötetään Suomen kaasuverkkoon. Terminaalilaivan vuokrauksella mahdollistetaan Suomen irtautuminen venäläisen putkikaasun riippuvuudesta. Alus olisi tarkoitus saada toimintaan vuoden 2023 alusta.

Teollisuudessa komponenttipula vaivaa yrityksiä, mutta pitkiin toimitusaikoihin on alettu tottua. Teollisuuteen vaikuttavat lännen asettamat pakotteet Venäjälle ja vastavuoroisesti Venäjän lännelle asettamat pakotteet. Lisäksi kaksikäyttötutteen vientivalvonta on tapetilla, koska valvonnalla pyritään estämään sellaisten tuotteiden tai teknologian vienti, jolla voisi edistää yleistä sotilaallista toimintakykyä. Venäjän hyökkäyssodan myötä materiaalikustannukset ovat nousseet, mikä vaikeuttaa monen alan toimintaa. Esimerkiksi rakennusala kärsii runsaasti materiaalikustannusten nousun tuomasta epävarmasta tilanteesta, mikä puolestaan laskee investointihalukkuutta. Käynnissä olevat hankkeet viedään loppuun, mutta kevään rakennusnäkömät näyttävät vielä epävarmoilta. Suomen sijainti

Venäjän kyljessä voi myös aiheuttaa pelkoa ulkomaalaisissa investoijissa. Yrittäminen kiinnostaa edelleen ihmisiä, mutta yritysten rekisteröimisessä on havaittu laskua. Samalla kiinnostus kevytyrittäjyyteen on noussut. Kotitalouksia koskettaa enemmän energian hinnan kuin materiaalien hintojen nousu. Energian hintojen noustessa kotitalouksille jää vähemmän rahaa käytettäväksi ravintoloiden kaltaisiin palveluihin, jotka ovat Uudellamaalla merkittävä elinkeino.

Uusimaa on logistiikan merkittävä solmukohta ja Länsi- ja Keski-Uudenmaan läpi kulkeva valtatie 25 on alueille tärkeä. Valtatiellä on tapahtunut keskiarvoa enemmän onnettomuuksia, ja valtaväylää ollaan kehittämässä. Hyvinkään ja Nurmijärven logistiikkakeskusten on arvioitu kasvattavan raskaan liikenteen määrää valtatiellä melkein kolmanneksella. Vuoden 2022 lopussa Kesko aloittaa uuden logistiikkakeskuksen rakennustyöt Hyvinkäällä. Sekä Itä-Uudellamaalla että KUUMA-alueella joukkoliikenteen heikot vuorovälit tai puuttuminen kokonaan heikentävät alueen vetovoimaisuutta. Työssäkäyntialue pienenee huomattavasti, jos omaa autoa ei ole käytettävissä, minkä lisäksi kulku oppilaitoksiin voi olla opiskelijoille mahdotonta. Sama ilmiö koskee niitä ukrainalaisia pakolaisia, jotka asuvat joukkoliikenteen ulottumattomissa: heidän on hankala työllistyä tai opiskella, jos heillä ei ole omaa autoa. Autollisia koskee valtiovaraministeriössä tällä hetkellä valmistelussa oleva lainsäädäntö ruuhkamaksuista. Ruuhkamaksut ovat herättäneet kielteistä huomiota Uudenmaan syrjäseuduilla, josta pendelöidään paljon pääkaupunkiseudulle. Julkisen liikenteen puuttuminen ajaisi ihmiset epätasa-arvoiseen asemaan, jos ruuhkamaksut otettaisiin käyttöön. Kaikilla ei myöskään ole välttämättä varaa ruuhkamaksuihin, ja he ovat saattaneet muuttaa pääkaupunkiseudun ulkopuolelle nimenomaan pääkaupunkiseudun kalliiden elinkustannusten vuoksi.

Uudenmaan elinkeinoelämän asiantuntijat toivat Venäjän hyökkäyssodan ”positiiviset puolet” esille. Venäjän hyökkäyssota on tuonut erilaiset riippuvuudet pöydälle, mikä on helpottanut niiden hallintaa. Siinä missä pandemia kiihdytti digiloikkaa, vauhditti sota Suomen irtautumista Venäjän energiantuotannosta sekä lisäsi kiinnostusta vihreän siirtymän investointeihin. Porvoossa Kilpilahden teollisuusalue on saanut rahoitusta vihreää siirtymää tukeviin kehitys- ja innovaatiohankkeisiin. Borealis on muun muassa käynnistänyt keväällä 2022 muoviteollisuuden kestävä kehityksen edistämisen hankkeen. Nesteellä tehdään strategista selvitystä siitä, voisiko jalostamo lopettaa fossiilisen raakaöljyn jalostamisen ja siirtyä uusiutuvien ja kiertotaloustuotteiden tuotantoon 2030-luvun puolivälissä. Nesteen ilmoituksesta nostettiin kuitenkin esille tarve tehdä riskiarvio siirtymästä huoltovarmuuden ja kansainvälisen poliittisen tilanteen kannalta. Hyvinkään Lämpövoima alkaa kahden vuoden kuluttua varastoimaan lämpöenergiaa suureen hiekkakuoppaan, eli niin kutsuttuun lämpövarastoon. Lämpövarastoon varastoidaan kesällä ja syksyllä syntyvää hukkalämpöä, jota voidaan käyttää talvella kylmempinä kuukausina.

Matkailun merkitystä elinvoiman lisääjänä ei ole välttämättä huomioitu tarpeeksi, esimerkiksi harva muuttaa alueelle, jossa ei ole ikinä käynyt. Matkailulla on iso merkitys muutto-liikkeen kannalta ja pienemmät kunnat voisivat lisätä vetovoimaisuuttaan erilaisten tapahtumien myötä. Esimerkiksi Loviisan vuodesta 2005 järjestetty Wanhat talot -tapahtuma keräsi tänä vuonna paikalle runsaasti väkeä. Lisäksi ensi vuonna Loviisassa järjestettävät asuntomessut toimivat alueen vetovoimaisuuden edistäjänä. Itä-Uudellamaalla Pornainen, Askola, Pukkila ja Myrskylä aikovat luoda oman RoadMap-matkailuverkoston, minkä tarkoituksena on lisätä alueen tunnettuutta.

Työmarkkinoiden tilanne ja näkymät Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan vaikutukset huomioiden

Työmarkkinoilla on menossa pandemiasta palautumisen trendi. Työ- ja elinkeinoministeriön työllisyyskatsauksen mukaan Uudellamaalla oli elokuun lopussa yhteensä 82 400 työtöntä työnhakijaa, joista ilman työsuhdetta olevia oli 79 500 ja lomautettuja 2 900. Ilman työsuhdetta olevien määrä laski 12,5 prosenttia ja lomautettujen 75,9 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna. Työttömien kokonaismäärä laski 20 400 henkilöllä verrattuna vuotta aikaisempaan. Työttömien määrä on laskenut runsaasti vuoden takaiseen verrattuna, mutta se on vielä noin 10 000 työtöntä työnhakijaa korkeammalla, kuin vuosien 2018 ja 2019 elokuissa. Uudellamaalla työttömyyden lasku on ollut manner-Suomen nopeinta (-19,8 %) ja laskua on ollut eniten nuorissa ja yli 50-vuotiaissa. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli elokuun lopussa 9,3 prosenttia, mikä on hieman enemmän kuin vastaava osuus koko maassa (9,1 %). Pitkäaikaistyöttömiä oli alueella 36 200 ja vuosimuutos elokuuhun 2021 oli -20,3 %. Huomionarvoista on, että yli kaksi vuotta työttömänä olleita oli 18,7 % enemmän elokuuhun 2021 verrattuna. Pitkäaikaistyöttömyys kääntyi laskuun keväällä 2022, mutta huolestuttavaa on, että yli kaksi vuotta työttöminä olleiden määrä kasvaa. Vaikka pitkäaikaistyöttömien määrä on laskussa, on rakenne samalla vaikeutunut. Työttöminä työnhakijoina on siis entistä enemmän henkilöitä, jotka ovat olleet jo pitkään poissa työmarkkinoilta.

Uusimaalaiset ovat varsin nuoria ja korkeasti koulutettuja. Elokuussa 2022 alle 30-vuotiaita oli 19 % kaikista työttömistä työnhakijoista ja yli 50-vuotiaita 36 prosenttia. Korkeakoulutettujen vastavalmistuneiden työllisyyskehitys on ollut positiivista ja työttömyys ennätysmallisen matalaa. Akava Worksin ja työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen mukaan vastavalmistuneiden kausivaihtelusta puhdistettu työttömyys on 25 prosenttia matalampaa kuin vuonna 2006, jolloin mittaukset aloitettiin. Siihen verrattuna kaikkien korkeakoulutettujen työttömyys on vuodesta 2006 lisääntynyt 75 prosenttia. Kyseisessä tutkimuksessa on koko maan luvut. Uudellamaalla korkeakoulutettujen osuus kaikista työttömistä työnhakijoista oli elokuussa 2022 26 prosenttia. Uudenmaan työvoiman yhtenä erityispiirteenä muuhun maahan nähden on suuri ulkomaalaisten osuus. Koko Suomen ulkomaalaisista työttömistä työnhakijoista 50 prosenttia asuu Uudenmaan alueella ja heistä 85 prosenttia pääkaupunkiseudulla. Ulkomaalaisia työttömiä alueella oli elokuussa 17 900, mikä on 2 300 (-11,2 %) henkilöä vähemmän edellisvuoteen verrattuna.

Erilaiset hallinnolliset ja lainsäädännölliset uudistukset, kuten vuoden 2023 alusta toimintansa aloittavat hyvinvointialueet sekä siitä vuoden päästä voimaan tuleva TE2024-uudistus ovat herättäneet huolta alueen toimijoissa. Esimerkiksi KUUMA-kuntien alueella on luotu hyviä yhteyksiä eri toimijoiden välille, mutta hyvinvointialueiden uudistuksen pelätään hajottavan nämä yhteydet. Tämän lisäksi pienemmät uudistukset, kuten palkkatuki-uudistus ja YEL-uudistus ovat herättäneet huolta. Palkkatuki on ollut kunnille merkittävä tapa työllistää väestöä ja kysymykseksi jää, missä määrin uudet hyvinvointialueet ovat valmiit hyödyntämään palkkatukea henkilöstönsä palkkaamiseen. TE-toimistoissa ja kuntakokeiluissa tuli toukokuussa 2022 voimaan uusi asiakaspalvelumalli, jonka tarkoituksena on palvella asiakkaita entistä paremmin ja nopeammin. Asiakaspalvelumallissa asiakkaan tulee osoittaa aktiivisuutensa työnhaussa muun muassa hakemalla 1–4 työpaikkaa kuukaudessa. Uusi malli on aktivoinut hyvin työnhakua ja mallin myötä on päästy paremmin kiinni asiakkaiden palvelutarpeisiin. Jotkin yritykset ovat mallin käyttöönoton jälkeen kuitenkin huomauttaneet, että nykyään asiakkaat lähettävät pakon edessä hakemuksia työtehtäviin, joihin heillä ei oikeasti ole pätevyyttä. Asiakaspalvelumalli on jossain määrin siis kuormittanut yrityksiä niin sanotuilla turhilla työhakemuksilla.

Osaavan työvoiman ja ammattityövoiman puute on vahvasti Uudenmaan alueen elinkeinoelämän kasvua hidastava tekijä. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrissä ammattityövoiman puute oli nostettu esille ja 37 % yrityksistä arvioi sen olevan kasvun esteenä. Samaa ongelmaa kuultiin Uudenmaan alueen elinkeinoelämän asiantuntijoilta. Yritykset haluaisivat palkata lisää työntekijöitä, mutta osaavaa työvoimaa ei ole saatavilla. Osaavan työvoiman saanti on ollut haastavaa muun muassa Kilpilahden teollisuusalueella. Uudellamaalla pääkaupunkiseudulle painottuvalla ja kasvavalla IT-alalla on suuri tarve osaajille ja jo alalla olevillakin voi olla vanhentunutta osaamista, jota tulee päivittää. IT-ala kasvoi kiihtyvästi pandemian aikana, eikä Venäjän hyökkäyssodan ole nähty vaikuttaneen juurikaan sen toimintaan. IT-alalla ulkomaalaisen työvoiman palkkaaminen on tärkeää, ja alalla englannin kieli onkin jo arkipäivää. Yksi osaajapulasta kärsivä ala on rakennusala, jossa ongelma on ollut pitkään läsnä. Rakennusosalalla on vaikea päästä työharjoitteluun, koska työpaikkojen osaajapula on niin suurta, ettei työpaikoilla ole aikaa perehdyttää uusia työntekijöitä ja alan opiskelijoita työhön. Yrityksille on haastavaa, jos iso osa työntekijöistä on vasta-alkajia. Apuna tähän voisi olla, että oppilaitokset ottaisivat suuremman roolin uusien työntekijöiden kouluttamisessa yrityksiin. Esimerkiksi oppisopimuskoulutuksissa työnantajaa voi kuormittaa suuri raportoinnin määrä, mikä voi laskea intoa ottaa oppisopimuskoulutettavia. Osassa yrityksistä voi olla ennakkoluuloja ottaa mukaan vieraskielistä työvoimaa ja asenteiden muuttaminen voi olla haasteellista. Oppilaitosten tai muun tahon kautta tarvittaisiin työpaikoille väkeä, joka voisi auttaa sekä työntekijöitä että opiskelijoita työharjoitteluiden kanssa. Sosiaali- ja terveysalan osaajista on huutava pula ja viime kevään yhteishaussa Uudenmaan oppilaitoksissa alalle oli vähemmän hakijoita kuin aikaisempina vuosina. Mediassa käyty negatiivinen keskustelu alan tilanteesta

on heikentänyt alan houkuttelevuutta. Työnantajilla on myös vastuu kohentaa julkista kuvaansa, jotta nuoret eivät äänestäisi jaloillaan.

Osalla ammattialoista vallitsee niin kutsuttu kohtaanto-ongelma, jossa alalla on runsaasti sekä työttömiä työnhakijoita että paljon avoimia työpaikkoja, mutta nämä kaksi eivät syystä tai toisesta kohtaa. Pandemian aikana erityisesti ravintola-, tapahtuma- ja matkailuala kärsivät, ja aloilta siirtyi työvoimaa muille aloille. Tätä työvoimaa ei ole saatu takaisin töihin ja osa entisistä työntekijöistä on saattanut jo kouluttautua uusille aloille. Työnvälitystilaston mukaan elokuussa 2022 eniten avoimia työpaikkoja oli Uudellamaalla auki myyntiedustajien, myyjien, rahdinkäsittelijöiden ja varastotyöntekijöiden sekä ravintola- ja suurtaloustyöntekijöiden ammateissa. Vastaavasti ammateittain eniten työttömiä oli myyjien, rahdinkäsittelijöiden ja varastotyöntekijöiden sekä toimisto- ja laitossiivoojien ammattiryhmissä.

Pääkaupunkiseudulla on muuta maata korkeampi hintataso, minkä vuoksi useat työttömät joutuvat tukeutumaan toimeentulotukeen, mikä on tarkoitettu väliaikaiseksi tukimuodoksi. Lyhyen ja epäsäännöllisen työn vastaanottaminen voi olla taloudellinen haaste nimenomaan, jos työnhakija nostaa toimeentulotukea, jossa kuukausittain vaihtuvat tulot tekevät tuen hakuprosessista haastavan. Tämä niin kutsuttuun kannustinloukkuun jääminen tarkoittaa, että pääkaupunkiseudulla työn vastaanottaminen ei välttämättä aina ole taloudellisesti kannattavaa. Etlan arvioinnin mukaan työttömyysloukussa oli vuonna 2021 136 500 henkeä, kun määritelmänä on, että työllistyessä käteen jäävä tulo lisääntyy korkeintaan 20 prosenttia bruttotuloista. Työttömän ei tällöin kannata ottaa työtä vastaan ja osa-aikatyötä tekevän ei kannata ottaa kokoaikatyötä vastaan. Uudenmaan elinkeinoelämän asiantuntijat nostivat myös esille, että Uudellamaalla on paljon osatyökykyisiä henkilöitä, joiden on haastavaa löytää omaan tilanteeseensa sopivaa työtä. Työnantajat eivät tällä hetkellä tunnista tarpeeksi osatyökykyisten potentiaalia työntekijöinä.

Ukrainan pakolaisia ei ole tullut Uudellemaalle niin paljon, kuin alueen toimijat odottivat. Ukrainalaisia tuli ennen sotaa kesällä 2021 15 600 henkilöä kausityöntekijöiksi Suomeen, kun kesällä 2022 heitä tuli 4 700 henkilöä. Osa ukrainalaisista on jäänyt asumaan Suomeen, mutta määrät Uudellamaalla ovat pysyneet kohtalaisen pieninä. Sodan alkamisen jälkeen Uudellamaalla ukrainalaisia on ilmoittautunut työnhakijoiksi TE-toimistoon syyskuun 2022 loppuun mennessä noin 1 400 henkilöä. Alueen toimijat ovat kertoneet kahdenlaista kuvaa ukrainalaisista työnhakijoina. Länsi-Uudellamaalla kerrottiin, että työnhakijat ovat korkeasti koulutettuja ja puhuvat kohtalaisesti englantia, mikä helpottaa heidän työllistymistään Suomen työmarkkinoille. Rekrytointimessut ovat olleet toimiva tapa saada väkeä paikalle. Itä-Uudellamaalla kerrottiin, että ukrainalaisten työnhakijoiden kielitaito on ollut suuri haaste, eikä ukrainalaisia ole saatu rekrytoitua. Ukrainalaiset on nähty potentiaalisena resurssina vastaamaan esimerkiksi vaikeuksissa olevan sote-alan henkilöstöpulaan.

Kooste Venäjän Ukrainassa aloittaman sodan vaikutuksista

- Energian ja materiaalikustannusten hinnan nousu
 - Energian hintojen nousu kurittaa alueen yrityksiä ja kotitalouksia
 - Nousevat hinnat vaikuttavat käytettävissä oleviin tuloihin ja täten myös tuotteiden ja palveluiden kysyntään
- Vihreään energiaan siirtyminen
 - Venäjän hyökkäyssota kiihdyttänyt investointeja uusiutuviin energialähteisiin
- Suomen saavutettavuus
 - Venäjän ylilentokielto on vaikeuttanut Suomen saavutettavuutta
 - Suomen geopoliittinen sijainti huolestuttaa investoijia
- Pakolaisten vaikutus kuntataloudelle ja työvoimalle
 - Kunnat ovat varautuneet varsin hyvin pakolaisiin, mutta pakolaisia tullut alueelle odotettua vähemmän